

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор
З науково-методичної та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов
" 02 " _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1.4. ПП ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНА

напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»

Педагогічний інститут

Київ – 2016 рік

УДК
ББК

Психологія педагогічна: роб. навч. прог. [для студентів напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»] / уклад.В.І.Метелюк – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016.

Укладач:
Метелюк Валентина Іванівна, викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від 01.02. 2016 року № 6

Завідувач кафедри педагогіки та психології

Іванюк Г.І.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

М.А.Машовець

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <i>0101 "Педагогічна освіта "</i>	Нормативна частина циклу професійної психолого-педагогічної підготовки	
	Напрямок підготовки <i>6.010102 Початкова освіта.</i>		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): вчитель початкових класів	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 72 год.		6-й	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«бакалавр»</i>	Лекції	
		16 год.	
		Семінарські	
		12 год.	–
		Самостійна робота	
		40 год.	–
		Індивідуальні завдання	
			–
		Проміжний модульний контроль	
		4 год.	–
Семестровий контроль			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Психологія педагогічна»: засвоєння майбутніми фахівцями наукових досягнень світової і вітчизняної педагогічної психології, її зв'язків з педагогічними ідеями та педагогічною практикою людства (класикою і новаторством, спадкоємністю і пошуками нових шляхів в реалізації завдань освітньо-виховного процесу та становлення особистості дитини).

Завдання дисципліни

- формування базових компетенцій та готовності студентів до ефективного професійного функціонування в ролі;
- ознайомлення студентів з теоріями і педагогічною діяльністю вчителя початкових класів видатних зарубіжних та вітчизняних педагогів та психологів, провідними ідеями і пріоритетом загальнолюдських цінностей відомих педагогічних систем;
- розвиток уявлень про цілісність освітньо-виховного процесу, здатності критично осмислювати нове, бачити переваги, проблеми та суперечності в динамічному процесі педагогічної взаємодії;
- засвоєння студентами основ психології педагогічної діяльності;
- становлення метазнань професійного змісту майбутніх педагогів на основі матеріалів загальної, дитячої, соціальної психології, психології особистості, педагогіки та інших навчальних дисциплін;
- мотивація самоосвіти і самовиховання студентів як умови професійного зростання і підвищення рівня педагогічної компетентності і майстерності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати і вміти:**

- самостійно працювати з науковою літературою, відбирати суттєвий зміст публікацій, осмислювати, аналізувати, порівнювати інформацію теоретичного характеру, відстежувати тенденції, позиції авторів в історичній перспективі, використовуючи різні форми її відображення;
- аналізувати різні змістові компоненти педагогічної взаємодії вчителя з дітьми, оцінювати їх з точки зору навчально-виховних розвивальних ефектів та доцільності форм організації, педагогічного спілкування, методичного забезпечення;
- забезпечувати психолого-педагогічний супровід дитини в складних ситуаціях розвитку, моделювати і модифікувати контекст взаємодії, спрямовуючи його на реалізацію педагогічних цілей.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО

ТЕМА 1

ОЗЛЯД СУЧАСНИХ НАПРЯМІВ ДОСЛІДЖЕНЬ В ПСИХОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНИЙ.

Предмет і структура психології педагогічної: психологія навчання, психологія виховання, психологія педагогічної діяльності. Коло проблем сучасної педагогічної психології.

Роль інформованості і компетентності вчителя молодших класів як умов побудови освітнього процесу на засадах єдності науки і практики.

Проблеми співвідношення організованих педагогічних впливів на дитину і її психічного розвитку, пошуки оптимального поєднання форм і методів впливу і вікових та індивідуальних особливостей дітей, знаходження і раціональне використання сензитивних періодів їх розвитку, процес формування психологічної готовності дошкільника до свідомого шкільного навчання та інші.

ТЕМА 2 ЗАКОНОМІРНОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ.

Психічний розвиток і навчання в світлі культурно-історичної теорії Л.С. Виготського, проблема їх взаємозв'язків. Поняття про зону актуального і зону найближчого розвитку (ЗАР і ЗНР) та необхідність їх врахування в процесі навчання. Діяльність та її роль у розвитку. Розвиток теорії розвивального навчання Г. С. Костюком, В. В. Давидовим. Стадії психічного розвитку: сталі та кризові періоди, сензитивність як стан особливої чутливості до соціальних впливів. Новоутворення як маркери темпу психічного розвитку та психолого-педагогічна проблема.

ТЕМА 3

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Освіта як соціальний інститут, її цілі і принципи. Освітні програми . Заклади освіти. Форми, рівні освіти. Особистісно-діяльнісний підхід – основа освітнього процесу. Освіта як нерозривна єдність навчання і виховання.

Теорії навчання. Теорія соціального наuczіння. Психологічний аналіз типів навчання. Розвивальне навчання в системі Ельконіна-Давидова. Теорія поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна Н. Ф. Талізінної.

Психологія навчальної діяльності: суть, її зміст і особливості в початковій школі. Структура (цілі, мотиви, навчальні дії, операції, оцінка).

Учіння як діяльність дитини. Проблема мотивації учіння. Пізнавальні інтереси в системі мотивів.. Оволодіння навчальними компетенціями в молодшому шкільному віці. Закономірності засвоєння знань, умінь, навичок. Научуваність. Індивідуальний підхід до дітей в процесі навчання (врахування здібностей, типу ВНД,

гіперактивності, ліворукості, педагогічної занедбаності і т.д.). Психологічні основи оптимізації навчального процесу.

ТЕМА 4

ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ.

Виховання, як цілеспрямований процес формування особистості. Інститути виховання. Особливості виховання в різних педагогічних системах. Аналіз базових моделей виховання. Роль виховних впливів і стратегій. Теорія морального розвитку Ж.Піаже. Рівні та стадії розвитку моралі Л. Кольберга: доконвенційна, конвенційна, постконвенційна. Гуманізація виховання, особистісно-орієнтована взаємодія.

ТЕМА 5

ВИХОВАННЯ ЯК РОЗВИТОК МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ.

Цілі і зміст виховання. Формування ієрархії мотивів та цінностей. Засоби і методи виховання. Психологічні основи методів виховання. Механізми та закономірності процесу виховання. Вихованість, критерії вихованості. Вікові аспекти виховних впливів. Особливості роботи вчителя з окремими дітьми та групою (колективом). Виховання індивідуальності. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини в складному контексті соціальної ситуації. Причини виникнення девіантної поведінки. Перевиховання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА.

ТЕМА 1.

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.

Професійна роль педагога, його функції. Характеристики та компетентнісний підхід до педагогічної професії. Вимоги суспільства до професії та до особистості педагога. Проблема вибору педагогічної професії. Мотиви вибору. Проблема відповідності. Складові професійної відповідності вчителя початкової школи. Педагогічні здібності (академічні, дидактичні, перцептивні, мовні, організаційні, авторитарні, комунікативні, прогностичні та інші). Поняття продуктивності педагогічної діяльності, її рівні (за Н.В. Кузьміною).

ТЕМА 2.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ.

Поняття про суть педагогічного спілкування, його функції і місце в структурі педагогічної діяльності. Спрямованість спілкування на вирішення завдань навчання і

виховання. Соціально-психологічні аспекти педагогічного спілкування в системі педагог-дитина: комунікативний, перцептивний, інтерактивний. Вплив спілкування на психічний (особистісний) розвиток школяра. Психологія оцінювання. Педагогічний такт. Стили педагогічного спілкування. Розвиток співробітництва. Проблеми і труднощі спілкування та їх вирішення. Подолання бар'єрів спілкування.

ТЕМА 3.

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ТА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.

Педагогічна діяльність як кар'єра. Мотиви діяльності шкільного вчителя. Самоусвідомлення педагогом власної діяльності: образ «Я», самооцінка, рівень домагань. Типи особистості педагога. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Шляхи вдосконалення професійної діяльності вихователя: самоосвіта і самовиховання. Самовдосконалення: спеціальні техніки емоційної саморегуляції, аутотренінг. Проблеми і труднощі в діяльності педагога. Кризи. Професійне вигорання: причини, ознаки, попередження.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія педагогічна»

Разом: 72 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., самостійна робота – 40 год.,
проміжний модульний контроль – 4 год., ПМК

Модулі	Змістовий модуль I.					Змістовий модуль II.		
Назва модуля	Предмет психології педагогічної та психологічні основи освітньо-виховного процесу					Психологія педагогічної діяльності та особистості педагога.		
Кількість балів за модуль	86 балів					88 балів		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій 8 балів	Огляд сучасних напрямів досліджень в педагогічній психології 1 бал	Загальні закономірності психічного розвитку 1 бал	Психологічні засади педагогічної взаємодії в процесі навчальної діяльності 1 бал	Психологія виховання 1 бал	Виховання як розвиток мотиваційно-ціннісної сфери особистості 1 бал	Психологія педагогічної діяльності вчителя початкових класів 1 бал	Психологічні особливості педагогічного спілкування. 1 бал	Проблеми становлення професійних компетенцій та розвитку педагогічної майстерності 1 бал
Теми семінарських занять 66 балів		Діяльність як умова психічного розвитку 11 балів	Психологічна готовність до шкільного навчання 11 балів	Психолого-педагогічний супровід дітей в кризові періоди їх розвитку 11 балів	Психологічні особливості впливу навчального закладу та сім'ї на розвиток особистості дитини 11 балів		Особистість педагога: стилі діяльності та спілкування. 11 балів	Зміст та основні напрями безперервної освіти та професійного розвитку педагога 11 балів
Самостійна робота 40 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю 50 балів	Модульна контрольна робота 1 25 балів					Модульна контрольна робота 2 25 балів		
Підс. контроль	залік							

Дисципліна з ПМК 134бали (загальна к-сть 164, враховано: -30% балів за семін.заняття) $K=141 : 100 = 1,4$.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	усього	у тому числі						Семестровий контроль	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р.	мкр		усього	л	п	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1														
Змістовий модуль 1. ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ														
Тема 1. Психологія педагогічна як наука	4	2				2								
Тема 2. Загальні закономірності психічного розвитку	8	2	2			4								
Тема 3. Психологічні засади пед. взаємодії в процесі навч. діяльності	8	2	2			4								
Тема 4. Психологія виховання	6	2	2			2								
Тема 5. Виховання як розвиток мотиваційно-ціннісної сфери особистості	8	2	2		2	2								
Модульний контроль	2						2							
Разом за змістовим модулем 1	36	10	8		2	14	2	-	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА														
Тема 6. Психологія педагогічної діяльності і особистості вихователя	12	2			2	8								
Тема 7. Психологічні особливості педагогічного спілкування	10	2	2			6								
Тема 8. Проблеми становлення професійних компетенцій та розвитку педагогічної майстерності	12	2	2			8								
Модульний контроль	2						2							
Разом за змістовим модулем 2	36	6	4		2	22	2							
1														
Усього годин	72	16	12		4	36	4							

МКР	4		-	-		-							
Іспит	36							36					
Усього годин	108	16	12	-	4	36	4	36					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Діяльність як умова психічного розвитку	2
2	Психологічна готовність до шкільного навчання	2
3	Психолого-педагогічний супровід дітей в кризові періоди їх розвитку	2
4	Психологічні особливості впливу навчального закладу та сім'ї на розвиток особистості дитини	2
5	Особистість педагога: стилі діяльності та спілкування	2
6	Зміст та основні напрями безперервної освіти та професійного розвитку педагога	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів																
1	<p>Психологія педагогічна як наука Підготувати хронологічну схему етапів виникнення науки та вклад вчених, педагогів, громадських діячів, у її розвиток</p> <table border="1" data-bbox="276 1279 1034 1406"> <thead> <tr> <th>№ з/п</th> <th>Етапи становлення ПП</th> <th>П.І.Б. педагога Роки життя</th> <th>Вклад Основні праці</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	№ з/п	Етапи становлення ПП	П.І.Б. педагога Роки життя	Вклад Основні праці													2	5
№ з/п	Етапи становлення ПП	П.І.Б. педагога Роки життя	Вклад Основні праці																
2	<p>Загальні закономірності психічного розвитку 1. Провести дослідження на тему: «Люди, події, педагоги, що вплинули на мій розвиток» (опитати 5 осіб дорослого віку)</p>	4	5																
3	<p>Психологічні засади педагогічної взаємодії в процесі навчальної діяльності 1. Створити бібліографію до теми</p>	4	5																
4	<p>Психологія виховання Зробити порівняльну таблицю 3-х виховних систем за цілями, змістом, роллю педагога і дитини, результатами (безпосередніми і відстроченими) тощо.</p>	2	5																
5	<p>Виховання як розвиток мотиваційно-ціннісної сфери особистості 1. Написати анотацію на одну з книг присвячених</p>	2	5																

	проблемі виховання (В. Сухомлинського, Ш.Амонашвілі та інших авторів)		
6	Психологія педагогічної діяльності та особистості вихователя 1. Розробити професіограму вихователя дошкільного закладу	8	5
7	Психологічні особливості педагогічного спілкування 1. Написати рецензію на книгу: Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене педагогического общения /А. Б. Добрович. М., «Просвещение» 1987. – 207с.	6	5
8	Проблеми становлення професійних компетенцій та розвитку педагогічної майстерності 1. Продумати програму власного професійного зростання 2. Підготувати добірку крилатих фраз про можливості і досягнення людини на шляху саморозвитку і самовдосконалення.	8	5
	Разом	36	40

7. Методи навчання

І. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація за допомогою мультимедійної дошки.
- *Практичні*: моделювання ситуацій, вирішення проблемних завдань.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; пізнавальні ігри; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Тестовий контроль, модульні контрольні роботи, самооцінка і самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Макс. балів	Екз.	Сума
Форми роботи	Змістовий модуль 1 86 балів					Змістовий модуль 2 88 балів					100
Лекції	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	8		
	1	1	1	1	1	1	1	1			
Семінарські заняття		10+1	10+1	10+1	10+1		10+1	10+1	66		
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5	40		
МКР	25				25				50		
ВСЬОГО – 164 б. (-30%) = 134бали K = 2.2 (134:60)									164		

Шкала оцінювання

Оцінка	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів

FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів

10. Методичне забезпечення

- опорні конспекти лекцій;
- мультимедійні презентації;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.

11. Рекомендована література

Базова

- 1 Власова О.І. Педагогічна психологія К., Либідь, 2005
- 2 Коробко С.Л., Коробко О. І. Робота психолога з молодшими школярами: Методичний посібник. – К., К68 Літера ЛТД, 2006.- 416с.
- 3 Мельник І.С. Педагогічна психологія: дошкільний вік : навч.посібник для студентів ВНЗ / І, С. Мельник, К., Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 144с.
- 4 Педагогічна психологія: навч.посібник / О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка/, К., Центр учбової літератури 2012.- 168с.

Допоміжна

1. Бардин К.В. Чтобы ребенок успешно учился. М., Педагогика, 1988.
2. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – М., «Просвещение» 1968. – 464с.
3. Вікова та педагогічна психологія :навч. посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та інші/ К., «Просвіта» 2008 – 400с.
4. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии и психогигиене педагогического общения /А. Б. Добрович. М., «Просвещение» 1987. – 207с.
5. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И. А. Зимняя Ростов-на-Дону.1997 – 480с.
6. Ительсон А.Б. Учебная деятельность. Ее источники, структура и условия. с.79, Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Под ред. И.И. Ильясова и В.Я Ляудис. Изд. Моск. Университета, 1981
7. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении : книга для учителя// И. А. Кан-Калик. М., «Просвещение»1987. – 190с.
8. Кравцова Е. Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе / Е. Е. Кравцова. – М., «Политиздат» 1983. – 204с.

9. Лисина М.И. Общение со взрослыми детей первых 7-ми лет жизни. с.107, Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Под ред. И.И. Ильасова и В.Я Ляудис. Изд. Моск. Университета, 1981
10. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка. Освіта, розвиток в Україні. - К., ЕкОбс, 1999 - 199с.
11. Фельдштейн Д. И. Проблемы возрастной и педагогической психологии/ Д. И. Фельдштейн. М., 1995. – 368с.
12. Эльконин Б.Д. Психологические вопросы формирования учебной деятельности. с.84, Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Под ред. И.И. Ильасова и В.Я Ляудис. Изд. Моск. Университета, 1981.
13. Якунин В. Я. Педагогическая психология. / В. Я. Якунин. М., 1998. – 342с.

Интернет-джерела.

1. Метелюк, Валентина Іванівна (2014) *Розвиток компетентнісного підходу до формування міжособистісної взаємодії учнів початкової школи* Вісник психології і педагогіки. режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/9853/>
2. Метелюк, Валентина Іванівна (2012) *Самосознание и самооценка ребенка: проблемы преемственности* Особистісно-професійна підготовка вчителя до здійснення навчально-творчої діяльності молодшого школяра. Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/9853/>
3. Метелюк, Валентина Іванівна (2011) *Психолого-педагогическое сопровождение детей дошкольного возраста в кризисные периоды их развития* Наукові записки Серія "Психолого-педагогічні науки", 5. С. 173-176. ISSN 159.9(05)"540.3"+37(05)"540.3" режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/9853/>
4. Журнал «Вопросы психологии» режим доступу: www.voppsy.ru
5. Електронна бібліотека, режим доступу: <mailto:lib@mgppu.ru>
6. **Книги з психології, режим доступу: www.vookup.by.ru**
7. Сайт для дитячих психологів, режим доступу: www.childpsi.ru